

Projectplan zeer zorgwekkende stoffen

27 oktober 2017 - definitief

1. Inleiding

Dit is een projectplan van het Ministerie van IenW voor de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)¹ door de betrokken overheden, in samenwerking met het bedrijfsleven. Het projectplan dient ter uitwerking van de gezamenlijke acties uit de brieven aan de Tweede Kamer van Staatssecretaris Dijkema (o.m. van 22 juni 2017) en van minister Schultz van 5 juli 2017, aangevuld met enkele andere acties.

2. Knelpunten

Het project beoogt de volgende knelpunten aan te pakken:

- Er zijn in de maatschappij zorgen over de vraag of stoffen wel snel genoeg als ZZS worden geïdentificeerd en aangepakt. Conform het voorzorgbeginsel en vanuit het doel om een *non-toxic environment* te bereiken, draagt dit project bij aan het wegnemen van het risico op blootstelling aan zeer zorgwekkende stoffen.
- Dit project voorziet in het genereren van betere informatie voor zowel het Rijk als het bevoegd gezag (provincies en omgevingsdiensten, Rijkswaterstaat)² over emissie en gebruik van zeer zorgwekkende stoffen, voor goede prioriteitsstelling, adequate beheersmaatregelen en toezicht. De afgelopen jaren is gepoogd een nationaal beeld op te stellen van uitstoot van ZZS (meest relevante stoffen en bronnen) en milieu-effecten. Dit lukt niet goed omdat voldoende gegevens ontbreken.³
- Het bevoegd gezag en het bedrijfsleven hebben behoefte aan handvatten om de uitvoerbaarheid van de regelgeving te versterken, zoals het identificeren van ZZS, het hanteren van de lijst van 1400 ZZS, en de doorwerking van zelfclassificatie door het ene bedrijf naar andere bedrijven. Het bevoegd gezag heeft interpretatievragen t.a.v. de regelgeving m.b.t. ZZS, bijvoorbeeld wat betreft de onderzoeksplicht van IPPC-bedrijven, de toetsingslocatie van het MTR en de minimalisatieverplichting bij emissies waarvoor BBT-conclusies gelden.
- Bedrijven zijn zich niet altijd bewust van het feit dat zij ZZS (kunnen) emitteren. Bedrijven en brancheverenigingen zouden meer houvast willen hebben bij het invulling geven aan de informatie- en minimalisatieplicht bij op de lijst van bekende (geharmoniseerde) ZZS en meer nog bij mogelijke (inclusief zelfgeclassificeerde) ZZS.
- Er zijn vragen op specifieke onderwerpen, zoals over de gevolgen van ZZS-classificaties voor mengsels die niet in het kader van CLP/REACH (geharmoniseerd) zijn geïdentificeerd, en de toepassing van CLP (inclusief gebruik van het VIB) voor classificatie van deze mengsels in het kader van ZZS-beleid.

¹ Stoffen die ingedeeld zijn volgens of voldoen aan de criteria voor substance of very high concern (artikel 57 van REACH): kankerverwekkend, mutageen, reprotoxisch, persistent & bioaccumulerend & toxisch, of stoffen van gelijkwaardige zorg (bijv. hormoonverstorende stoffen).

² Onder 'bevoegd gezag' wordt in dit projectplan met name verstaan de provincies (met omgevingsdiensten als uitvoerende instanties) en Rijkswaterstaat, en daarnaast op waterschappen en gemeenten die in een veel kleiner aantal gevallen bevoegd gezag zijn van bedrijven met ZZS-emissies.

³ RIVM (2014), Verkenning indicatoren voor zeer zorgwekkende stoffen. RIVM (2015), Zeer zorgwekkende stoffen; screening op aanwezigheid in het milieu. RIVM (2016), Zeer zorgwekkende stoffen: prioriteringsopties voor beleid.

3. Doelstelling, scope en actielijnen

Hoofddoel van het project is om de implementatie van de zzs-wetgeving te verbeteren en zodoende bij te dragen aan het wegnemen van het risico op blootstelling aan ZZS. Om de knelpunten aan te pakken zijn er drie actielijnen, met per actielijn de volgende doelstellingen:

1. ZZS in beeld

- het structureel verkrijgen van juiste en relevante informatie over emissies van ZZS in Nederland
- het sneller identificeren van stoffen als ZZS en het sneller acteren als sprake is van potentiële ZZS
- het verduidelijken van de identificatie van bekende ZZS (bijv. hoe om te gaan met mengsels en doorwerking zelfclassificatie naar andere bedrijven)

2. Ondersteuning van vergunningverleners en bedrijven

- het beter kunnen bepalen welke ZZS voor de Nederlandse situatie en/of specifieke activiteiten relevant zijn
- het verduidelijken van cruciale verplichtingen zoals de informatieplicht en de minimalisatieplicht voor alle bedrijven
- het ondersteunen bij een concrete toepassing van de Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM) voor emissies naar het water

3. ZZS goed geregeld

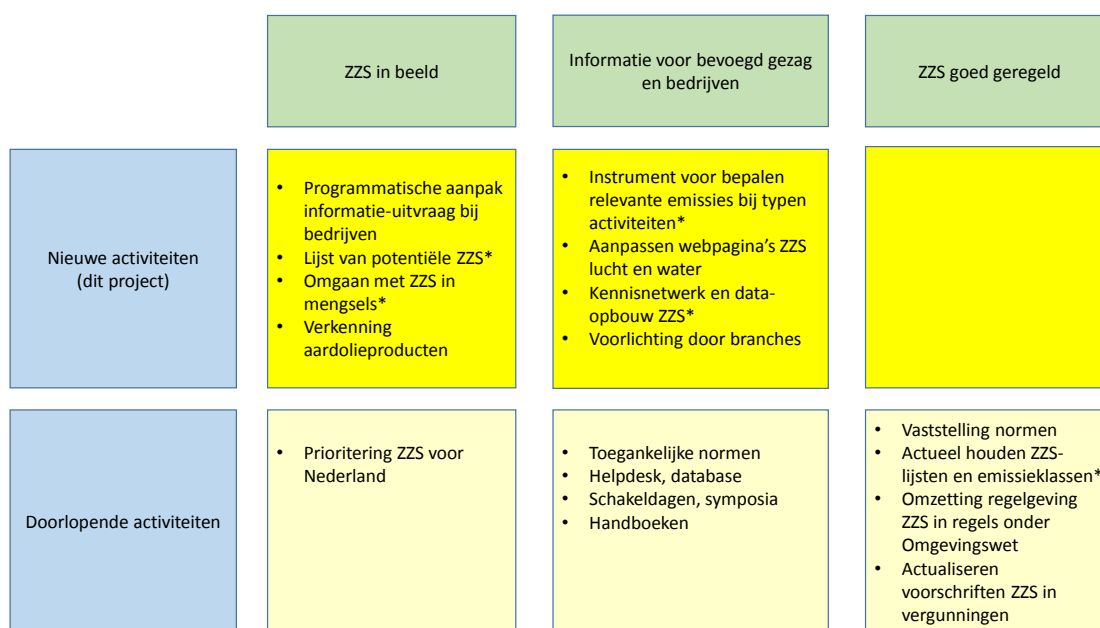
- het actueel houden van de regelgeving

Voor de scope van het project is het volgende van belang:

- Dit project gaat uit van de bestaande doelstelling om te streven naar ten hoogste verwaarloosbare risico's voor mens en milieu door ZZS. Het gaat daarbij dus niet om nieuw beleid, maar om versterking van de uitvoering van het bestaande beleid.
- Het Rijk streeft deze doelstelling ook na in Europees verband en bevordert dat in de EU de Nederlandse aanpak bredere navolging krijgt om een *level playing field* te bevorderen; dit project beperkt zich echter tot de implementatie in Nederland.
- Dit projectplan gaat over de blootstelling via emissies van stoffen (waar andere sporen gericht zijn op het op de markt brengen van stoffen – bijv. REACH - of blootstelling via consumentenproducten).
- Voor de aanpak van zgn. opkomende stoffen die een risico kunnen vormen voor drinkwater loopt een apart project (zie de brief van Minister Schulz van 5 juli 2017). Er worden bij de uitwerking van diverse acties relaties gelegd met dit project, omdat keuzes bij vergunningverlening effecten kunnen hebben op (de mens via) zowel lucht, water als bodem.
- Wat betreft de inspanning die van bedrijven wordt gevraagd is er een onderscheid tussen het beter in beeld krijgen van ZZS en de invulling van de minimalisatieplicht (door emissiereducerende maatregelen).

De activiteiten zijn hieronder schematisch weergegeven. Daarbij is ook onderscheid gemaakt tussen going-concern activiteiten die al langer lopen en nieuwe activiteiten. Hieronder wordt alleen ingegaan op de nieuwe acties.

Figuur 1 Actielijnen aanpak ZZS

* genoemd in brief Dijkma 22 juni

Onderstaande tabel geeft nogmaals de acties, nu met trekkers en planning.

Tabel 1 Acties met trekkers en planning

Actie	Doel	Trekker	Planning
<i>ZZS in beeld</i>			
Uitwerken programmatische aanpak uitvragen informatie ZZS	Verbeteren informatie ZZS, eerder identificeren ZZS	PZH en lenM (incl. RWS)	PM
Ontwikkelen werkwijze omgaan met potentiële ZZS	Eerder identificeren ZZS	RIVM	December 2017
Richtlijn omgaan met mengsels	Verduidelijken identificatie ZZS	lenM	Concept: december 2017, definitief: Q1 2018
Verkenning aardolieproducten	Verbeteren informatie ZZS	RIVM	December 2017
<i>Informatie voor bevoegd gezag en bedrijven</i>			
Instrument bepalen relevante emissies bij typen activiteiten	Beter prioriteren ZZS	lenM	15 december 2017
Aanpassen webpagina's (handleiding) zzs lucht en water	Verduidelijken cruciale verplichtingen	InfoMil	1 maart 2018 (enkele onderwerpen komen later)
Voorlichting door brancheorganisaties	Verduidelijken cruciale verplichtingen	VNO-NCW	PM
Kennisnetwerk en data-opbouw over ZZS	Verduidelijken cruciale verplichtingen	RIVM	Verkennde notitie 1 december

De ambitie is om met uitvoering van de acties een belangrijke stap te zetten in het oplossen van de knelpunten. Het tempo is daarbij verschillend (bijv. het verduidelijken van interpretatievragen kan in

Q1 2018, maar data-opbouw duurt circa vijf jaar). Bovendien zal de toepassing van de regelgeving ingewikkeld blijven, onder meer vanwege de behoefte aan maatwerk.

Hieronder worden de acties uitgewerkt.

4. Actielijn 1: ZZS in beeld

Programmatische aanpak verbeteren informatie over emissies van ZZS

De DCMR heeft in opdracht van het bevoegd gezag provincie Zuid-Holland eind mei een actieve uitvraag uitgezet bij 30 chemiebedrijven in Zuid-Holland naar ZZS. Hierdoor wordt een beter beeld verkregen van de emissies van ZZS en kan deze informatie worden betrokken bij de actualisatie van vergunningen. Het is de bedoeling dat deze stap het begin wordt van een landelijke programmatische en gecoördineerde aanpak die de informatie over ZZS structureel verbetert. Daarbij wordt ook bezien welke instrumenten praktisch gebruikt kunnen worden; een vraag is bijvoorbeeld of het wenselijk is om het elektronisch Milieujaarsverslag (e-MJV) uit te breiden met meer of alle ZZS boven een bepaalde drempelwaarde, en met welke frequentie updates van rapportages over ZZS wenselijk zijn.

Deze actie hangt nauw samen met de ambities op het gebied van dataopbouw (zie paragraaf 5). De provincie Zuid-Holland en IenM zullen bevorderen dat uiteindelijk alle bevoegde instanties (RWS, provincies, waterschappen en gemeenten) participeren in een landelijke programmatische aanpak, waarbij het tempo per instantie kan verschillen, afhankelijk van de relevantie van ZZS per regio. Een landelijke aanpak is ook van belang voor het nationale *level playing field* tussen bedrijven.

De programmatische aanpak heeft een meerjarig karakter en vraagt substantiële inzet. Vooral nog wordt uitgegaan van vijf jaar. Om die reden wordt voorzien dat bestuurlijke bekrachtiging door de afzonderlijke bevoegde gezagen noodzakelijk is. Onderdeel van dit project is dat vorm te geven. De trekkers zullen initiatieven nemen om deze programmatische aanpak in stappen uit te werken, zelf als eerste stappen te zetten en voorstellen voor besluitvorming aan te reiken. Hiertoe zijn ook onderling afspraken gemaakt tussen I&M en PZH die bestuurlijk zullen worden bekrachtigd. Voortouw: Provincie Zuid-Holland (Bert de Jonge), RWS (Yora Tolman/Anand Manschot), IenM (Jochem van der Waals)

Betrekken: BRZO-OD's, RIVM, bedrijfsleven

Planning: PM

Ontwikkelen werkwijze omgaan met potentiële ZZS

Om snel duidelijkheid te krijgen of "verdachte" stoffen wel of geen ZZS zijn werkt het RIVM aan een lijst van potentiële ZZS, onder meer via een zogenoemde groepsbenadering, waarbij gekeken wordt naar stoffen die qua moleculaire structuur lijken op al bekende ZZS. Deze lijst, waarvan dit najaar de eerste versie gereed komt, kan als hulpmiddel worden gebruikt bij de vergunningverlening. Het bevoegd gezag kan het bedrijf dat de vergunning aanvraagt om nader onderzoek vragen in het geval een stof wordt geëmitteerd die op deze lijst voorkomt. Bij de introductie van de lijst zal worden toegelicht hoe hiermee omgegaan moet worden en wat redelijkerwijs van bedrijven kan worden gevraagd. Het gaat niet noodzakelijkerwijs om een nieuwe lijst; ook bestaande lijsten kunnen worden benut.

Voortouw: RIVM (Nicole Janssen)

Planning: uitkomen december 2017

Verduidelijken identificatie ZZS: mengsels

Een van de punten waar snel duidelijkheid over moet komen is hoe om te gaan met mengsels met ZZS (bijv. aardoliederivaten). In de huidige Activiteitenbesluit en concept-BAL is dit niet aangegeven. Onderzoek naar een bruikbare berekeningsmethode voor emissies is nodig, voor zowel lucht als water (ABM). Hiertoe wordt er een leidraad opgesteld die wordt opgenomen op de Infomil-website. Er zal worden aangesloten bij de Europese wetgeving.

Voortouw: lenM, Heddy Lindeijer/RIVM Nicole Janssen

Betrekken: RWS, DGRW, AgIE/Werkgroep water, relevante branches en koplopende uitvoerende organisaties

Planning: notitie gereed eind 2017, aanpassen Infomil website en handboek water is grotendeels gereed in het 1^e kwartaal van 2018

Verkenning aardolieproducten

Het RIVM wil, in opdracht van lenM, in beeld brengen welke knelpunten en issues er zijn rond ZZS in de keten van aardolieproducten (inclusief op- en overslag), mede in relatie tot de notitie over mengsels (o.a. relatie tussen ZZS en VOS, relatie ZZS en BBT etc.). In 2017 wordt dit onderwerp verkend om voor 2018 een gericht projectplan op te leveren.

Voortouw: RIVM (Nicole Janssen)

Betrekken: bedrijfsleven, BRZO-OD's, waterbeheerders

Planning: verkenning afgerond in december 2017

5. Actielijn 2: Informatie voor bevoegd gezag en bedrijven

Instrument bepalen relevante emissies bij typen activiteiten

Vergunningverleners willen graag meer inzicht in de ZZS die typisch zouden kunnen vrijkomen bij bepaalde activiteiten of bedrijfstakken. In opdracht van lenM wordt hiertoe een instrument ontwikkeld (Excel-tool), bijvoorbeeld als ondersteuning bij het beoordelen van een aanvraag. Concreet houdt dit in dat per activiteit gezocht kan worden naar de typisch voorkomende stofgroepen en dat andersom per stof/stofgroep de activiteiten waar deze worden geëmitteerd in beeld komen. Het idee is om de tool periodiek bij te werken op basis van informatie van omgevingsdiensten (bijvoorbeeld de vijfjaarlijkse plannen), waterbeheerders (link met de KRW-plancyclus) en bedrijfsleven.

Voortouw: lenM (Jochem van der Waals)

Betrekken: RWS-WVL, BRZO-OD's, branches

Planning: oplevering 1 december 2017, beschikbaar 15 december. Verdere aanpassing in 2018 voorzien (webbased maken).

Aanpassen webpagina's zeer zorgwekkende stoffen lucht en water

De InfoMil-website heeft pagina's over zeer zorgwekkende stoffen voor zowel lucht als water, voor het bevoegd gezag en bedrijven.⁴ Om te komen tot een meer eenduidige interpretatie en uitvoering van ZZS-wetgeving worden deze aangevuld en verbeterd, met name wat betreft:

- De onderzoeks- en informatieplicht over ZZS. Bedrijven zijn voor luchtemissies verplicht om eens per vijf jaar een zgn. vermijdings- en reductieprogramma bij het bevoegd gezag in te dienen; voor water is dit ook gewenst maar juridisch afhankelijk van de vergunning. Onder de Omgevingswet wordt een integraal programma voor lucht en water verplicht. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van informatieverplichtingen in het kader van REACH. Het is gewenst om meer bekendheid te geven aan deze verplichting, en om harmonisatie in de uitvoering te bevorderen. In het bijzonder wordt gekeken naar:
 - ontwikkeling van een format voor het vermijdings- en reductieprogramma
 - het gebruik van het e-MJV / relaties met gegevensverzameling onder andere regelgeving zoals arbo en REACH
 - de timing van indiening van de plannen
 - wanneer is onderzoek naar minimalisatie niet meer nodig (risicobenadering)
 - hoe maatregelen in het kader van de minimalisatieverplichting te beoordelen
- De afbakening en terminologie: ZZS, SVHC, CMR stoffen onder de arbo-regelgeving, opkomende stoffen.
- Uitleg interpretatie ZZS-wetgeving (zoals in de NeR)
- Handvatten voor het afwegen van kosteneffectiviteit
- Goede voorbeelden van bedrijven die het goed doen, innovatieve maatregelen e.d.
- De eerdere genoemde vragen zoals: doorwerking van zelfclassificatie door het ene bedrijf naar andere bedrijven, de onderzoeksplicht van IPPC-bedrijven, de toetsingslocatie van het MTR, de minimalisatieverplichting bij emissies waarvoor BBT-conclusies gelden, wat te doen als er geen milieukwaliteitsnorm is etc.
- Samenhang met aanpak opkomende stoffen drinkwater.

Voortouw: RWS-Infomil (Rommy Ytsma/Margret Groot/Marlo Coolen)

Betrekken: IenM-DGMI, RWS-water, RIVM (Emissieregistratie), DGRW, BRZO-OD, bedrijfsleven, ISZW

Planning: gereed 1 maart 2018

Voorlichting door brancheorganisaties

VNO-NCW en de brancheorganisaties vinden het belangrijk om schade aan mens en milieu door ZZS te voorkomen. Zij willen daarom bijdragen om het beleid te verduidelijken, de uitvoerbaarheid te verbeteren en bedrijven ondersteunen om emissies van ZZS te minimaliseren. Naast de handleiding zullen brancheorganisaties ook verdere communicatiemiddelen ontwikkelen, zoals:

- presentaties op stoffendagen van branches en VNO-NCW/MKB-Nederland;
- verzamelen en uitwisselen van best practices;
- op de website van branches een banner die verwijst naar informatie over ZZS;
- aandacht voor ZZS in bladen van de brancheorganisaties.

Aandachtspunt is dat ZZS-emissies niet alleen voorkomen bij BRZO-bedrijven.

⁴ <https://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/lucht/zeer-zorgwekkende/> en <https://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/thema's/zzs/>

Om de voorlichting te ondersteunen zal in de werkgroep een kernboodschap worden ontwikkeld, die verschillende partijen, inclusief de overheid, kunnen gebruiken in hun communicatie.

Voortouw: VNO-NCW (Willem-Henk Streekstra)

Planning: PM

Kennisnetwerk en dataopbouw over ZZS

In gesprek tussen de BRZO-OD's, IenM en het RIVM is het idee van een gezamenlijk kennisnetwerk ZZS opgekomen. Het streven naar verbetering van de beschikbare data hangt daar mee samen.

Mogelijke functies van een kennisnetwerk en verbeterde dataopbouw zijn:

- onderlinge uitwisseling van ervaringen tussen bevoegde instanties;
- het helpen beantwoorden van vragen over potentiële ZZS;
- het door bevoegde instanties onderling uitwisselen van data over stoffen, zoals feitelijke en vergunde emissies, normen, MTR- en VR-niveaus.

Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande structuren. Gedacht wordt aan een stapsgewijze ontwikkeling van data-opbouw die ertoe leidt dat uiterlijk over vijf jaar (2021) alle ZZS in beeld zijn van in ieder geval alle bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag, en waar mogelijk ook andere bedrijven. Er wordt gezocht naar aansluiting bij de digitalisering van het VTH-domein (o.a. pilot Vergunningen 2.0); daar zal echter niet op gewacht worden. Er zal afstemming worden gezocht met het kennisplatform over stoffen en arbo dat SZW zal ontwikkelen.

Na een verkenningsfase zal worden bepaald aan welke functies invulling gegeven moet worden en wat exact het ambitieniveau is. Het Rijk heeft extra middelen vrijgemaakt voor het RIVM om de datastructuur te ontwikkelen en de data-opbouw te faciliteren.

Voortouw: RIVM (Nicole Janssen)

Betrekken: RIVM, BRZO-OD's, IenM, RWS, waterschappen, gemeenten, bedrijfsleven, SZW

Planning: verkennende notitie 1 december, daarna besluit over verdere invulling

6. Actielijn 3: ZZS goed geregeld

Het project is vooral gericht op implementatie van de huidige regelgeving en niet op wijziging daarvan. Als er tijdens het traject blijkt dat wijziging van de regelgeving toch noodzakelijk is (naast de al voorziene wijzigingen onder de Omgevingswet) zal IenM de mogelijkheden daartoe serieus bekijken. Dit kan ook, met name als het grotere wijzigingen zou betreffen, op bestuurlijk niveau worden besproken.

7. Organisatie

Het project wordt uitgevoerd in opdracht van de directeur Veiligheid en Risico's van het Ministerie van IenW. Gedelegeerd opdrachtgever is MT-lid Joris van der Voet.

Bovenstaande acties worden besproken in een Tijdelijke Werkgroep onder leiding van het Ministerie van IenM. Deze Werkgroep rapporteert aan de opdrachtgever en schakelt deze waar nodig in. De Tijdelijke Werkgroep bestaat uit:

Vanuit het Rijk:

- Voorzitter: Aris Blok (voorzitter Adviesgroep Industriële Emissies)

- Secretaris: Margret Groot (RWS-InfoMil) (vervanger: Rommy Ytsma).
- IenM-DGMI: Heddy Lindeijer, Jochem van der Waals, Susanne Kuipers
- IenM-DGRW: Paul Bakker
- RIVM: Nicole Janssen
- RWS-water: Yora Tolman en Anand Manschot

Vanuit BRZO-omgevingsdiensten:

- DCMR: Ronald van Ieperen
- ODNZKG: Lex Fresen
- ODRN: Albert Willemsen

Vanuit de waterschappen:

- Michaël Bentvelsen (contactpersoon van UvW richting waterschappen)

Vanuit het bedrijfsleven:

- VNO-NCW: Willem-Henk Streekstra
- Sitech: Leo Keybeck
- VNPI: Maarten van der Steen
- VNCI: Edwin de Roij
- Nogepa: Aart Tacoma
- Deltalinqs: Carla Jong
- DOW: Cornelis van Houwelingen
- Saint-Gobain: Ronald van Veluw
- VOTOB: Hennie Holtman

Rondom deze werkgroep is er een grotere schil van mensen, die per onderwerp betrokken kunnen worden, afhankelijk van expertise en behoefte. Daartoe behoren in ieder geval vergunningverleners en mensen in bedrijven die in de praktijk met ZZS te maken hebben, evenals het Ministerie van SZW (Jurgen Mook/de Jong/Wiebren van Dijk/Rokus Renirie) en de ISZW (Diana Martens), en de VEWIN en FEMW voor de relatie met opkomende stoffen in water.

Het IPO en IenM zullen nagaan hoe dit project, en met name de programmatische aanpak, bestuurlijk kan worden verankerd, bijvoorbeeld door agendering in het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOB).

Bijlage 1 Passage uit brief Dijkma 22 juni 2017

Reduceren van emissies van gevaarlijke stoffen in Nederland

Nederland kent een systematiek waarbij strenge emissie-eisen gelden voor gevaarlijke stoffen die op internationale lijsten staan, zogenoemde zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Dit zijn er momenteel circa 1.400. Daarnaast zijn er stoffen die potentieel ZZS zijn, en waarvan het zaak is zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen of dat inderdaad het geval is en of er sprake is van blootstellingsrisico. Langs de hierna volgende lijnen pak ik dit aan.

☐ *Brzo-bedrijven.* De uitvoering van de vergunningverlening aan de zogenoemde Brzo-bedrijven, die tezamen het grootste deel van de industriële emissies in Nederland voor hun rekening nemen, wordt – voor zover niet al gebeurd – dit jaar volledig ondergebracht bij de zes Brzo-Omgevingsdiensten (BRZO-OD). Deze diensten zijn, gemandateerd door hun verschillende opdrachtgevers, voor deze taak gezamenlijk landsdekkend. Dit maakt het beter dan voorheen mogelijk kennis op te bouwen over ZZS en deze kennis toe te passen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ik ben in gesprek met de BRZO-OD's en het RIVM om een gezamenlijk kennisnetwerk ZZS op te bouwen. Dit moet het mogelijk maken bij de door bedrijven aangeleverde informatie (bij bijvoorbeeld vergunningaanvragen of actualisaties) de adequate vragen te stellen en waar nodig bij het RIVM te rade te gaan over nog niet als ZZS gekwalificeerde stoffen die op grond van hun eigenschappen dat potentieel wel zouden kunnen blijken te zijn. Daarnaast is het belangrijk dat voor de al wel bekende ZZS in de vergunningen toereikende voorschriften zijn opgenomen. Omdat het bevoegd gezag nu vooral actief geïnformeerd wordt over ZZS bij nieuwe vergunningen en revisievergunningen, heeft de provincie Zuid-Holland eind mei het initiatief genomen om, via de BRZO-OD, over te gaan tot een actieve uitvraag bij bedrijven naar ZZS. Op die manier kan deze informatie worden betrokken bij de actualisatie van vergunningen en wordt een beter beeld verkregen van de ZZS die in de leefomgeving terecht kunnen komen. In eerste instantie is een dertigtal chemische bedrijven de vraag voorgelegd welke maximale emissies aan ZZS mogelijk zijn gezien de activiteiten van de betreffende inrichting. De informatie zal worden gedeeld met BRZO-OD om te bezien of ook voor andere regio's deze aanpak nuttig kan zijn.

☐ *Potentiële ZZS.* Zoals gezegd is het belangrijk dat zo snel mogelijk duidelijk wordt of potentiële ZZS inderdaad schadelijk zijn. Het RIVM is op mijn verzoek bezig om een lijst van potentiële ZZS op te stellen, onder meer via een zogenoemde groepsbenadering, waarbij gekeken wordt naar stoffen die mogelijk schadelijke eigenschappen hebben omdat zij qua moleculaire structuur lijken op al bekende ZZS. Deze lijst, waarvan dit najaar de eerste versie gereed komt, kan als hulpmiddel worden gebruikt bij de vergunningverlening. Het bevoegd gezag kan het bedrijf dat de vergunning aanvraagt om nader onderzoek vragen in het geval een stof wordt geëmitteerd die op deze lijst voorkomt. Daarnaast wordt de ZZS-lijst continu geactualiseerd; zo zijn deze maand 30 stoffen aan de ZZS-lijst toegevoegd. Ook in de EU wordt door ECHA nu overigens het succes van een meer groepsgerichte benadering beproefd. In dat kader heeft Nederland de pilot organotinverbindingen op zich genomen. Dit zou halverwege volgend jaar tot resultaat moeten leiden.

☐ *Regelgeving actueel.* Daarnaast zorg ik ervoor dat de regelgeving actueel blijft, bijvoorbeeld door periodieke aanpassing van de lijsten met stofklassen en normen. Zoals in de Kamer besproken, wordt de minimalisatieplicht voor ZZS, in lijn met de motie Van Tongeren⁶, verankerd in de regels onder de

Omgevingswet. In de geest van deze motie wordt hierin verduidelijkt dat IPPC-bedrijven⁷ niet zijn uitgezonderd van de vijfjaarlijkse onderzoeks- en informatieverplichting.

☒ *Instrument.* Om het bevoegd gezag verder te ondersteunen, ontwikkel ik een instrument dat per activiteit of bedrijfstak op eenvoudige wijze inzicht geeft in de ZZS die daar typisch zouden kunnen vrijkomen. Dit wordt eind 2017 opgeleverd. Verder komt het RIVM deze zomer op mijn verzoek met een richtlijn over het omgaan met emissies van mengsels met ZZS.

☒ *Water.* Specifiek op het terrein van water is de minister van Infrastructuur en Milieu actief met een aanpak van “opkomende stoffen”. Zij zal deze aanpak nog deze zomer communiceren naar alle betrokkenen. De Kamer zal hierover ook geïnformeerd worden.